

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Калин Янакиев,

Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

относно докторска дисертация на **Пламен Радков Гечев** на тема:

От “cura animarum” към психотерапия. Мистичния опит на православието и католицизма IV-XVIII век и неговия принос за изследването на духовното несъзнавано

Мисля, че основен ключ за правилното разбиране и оценка на представения дисертационен труд е съобразяването, че той всъщност е съществено полемичен и – въпреки твърде теологически звучащото заглавие – изхожда от два източника на теоретическа подготовка и опит на неговия автор. Защото о. Пламен Гечев от една страна е дипломиран психиатър, т. е. теоретически е „въоръжен“ с концептуалния апарат на съвременната психотерапия, а от друга, е практикуващ католически свещеник, посветил се на църковното обгрижване на душите, на екзистенциалните проблеми и девиации на съвременния, често едновременно религиозен и съмняващ се човек. Ако вземем предвид тъкмо полемичния характер на дисертационния труд, ще можем да си обясним (а може би и да простим) някои, на места твърде „неглижиращи“ съвременната психология и психотерапия тези на автора, а също и – пак твърде „дръзко“ звучащите прехвърляния на специфично теологически теми от спекулативната християнска мистика в полето на практическото душегрижие и пастирските практики.

Аз обаче съм склонен да оценя по достойнство тъкмо тази полемична „дръзост“ на автора, защото тя прави съчинението му същински оригинално и приносно. Както общо антропологически, така и концептуално „дълбинната психология“ на Фройд, Юнг и съвременните психоаналитични направления от една страна и християнската духовност от друга, са много различни. И все пак о. Пламен Гечев е съумял, обглеждайки дълъг период

на духовната история, да открие няколко пункта (и няколко концепта), в които двете традиции могат да бъдат съпоставяни и критично взаимоотнождани. Именно тези пунктове бележат опорите на предложения за защита дисертационен труд. Това са съответно: психоаналитичното „несъзнавано“, мистическото „духовно несъзнавано“ и „дъното на душата“ от мистиката на Майстер Екхарт.

Да, безспорно е твърде рисковано учението на един средновековен мистик като Майстер Екхарт, при когото „дъното на душата“ е мястото, в което тя буквално се „опразва“ за присъствието на трансценденцията, да се пренася в сферата на една (пък дори и откровено религиозно изградена) антропология. Още по-рисковано е с понятията на това учение да се съпоставят и полемически да се сравняват концептите за несъзнаваното в психоаналитичната традиция. Но авторът на дисертацията е избрал за свои теоретически „съюзници“ ключови съвременни изследователи – едновременно психолози и богослови като Марко Ванини (чието представяне само по себе си има приносно значение в труда) и Жан Клод Ларше. Именно благодарение на много внимателното анализиране на идеите на тези двама автори базисната полемика на о. Пламен Гечев в тази дисертация в края на краищата съумява да убеди читателя. Основният патос на труда всъщност не е съизмерването на различни собствено психологически традиции. Това е много по-скоро труд, концентриран върху дълбинни екзистенциални проблеми, а те обикновено трансцендират концептите и терминологичните схеми на различни традиции през вековете.

Чисто историко-теологическите и историко-културни екскурси в практиките на и споровете около квиетизма в края на Средните векове – все в талвега на основната проблематика на труда, са разбира се много ценни. Важни са и грижливо и коректно извършените дистинкции между стилистиката на православния и католическия (най-вече къснокатолическия) мистически опит. Те правят дисертационния труд и подобаващо културологично „обезпечен“.

Лично мен, след няколкогодишната ми работа с дисертанта, продължават да ме тревожат два въпроса от теологично и теолого-антропологично естество, на които и в завършения труд не намирам достатъчно удовлетворителен отговор. Неотрицаемо е, че

християнството схваща човека като лично същество, а връзката му с Бога – като лична връзка. В този смисъл мистическото задълбочаване към едно „дъно на душата“ и изобщо към една структура като „духовното несъзнавано“, не са ли проблематично съотносими със същностния християнски персонализъм? И второ: „духовното“ и „несъзнаваното“ не са ли взаимопротиворечиви тъкмо от гледна точка на християнската антропология? Убеден съм обаче, че дисертантът има капацитета да отговори на тези, струва ми се, важни концептуални въпроси в свои бъдещи работи.

Всъщност, основно постижение на неговия дисертационен труд е разработването на едно – собствено християнски алтернативно на „психотерапията“ понятие, каквото е „душегрижието“, още повече, че то е обосновано в работата далеч не само като свещеническа и следователно, тясно-църковна пастирска практика. На основата на изследването на християнската антропология, на старите мистически практики и допълването с тях на дефицитите на съвременните секуларни психотерапевтични учения, това изработено собствено от дисертанта (с позовавания на Ванини и Асаджоли) понятие, има според мен, и теоретически и практически потенциал.

Трудът е снабден с впечатляваща библиография, авторефератът дава добра представа за съдържанието и патоса на работата. Нужно е още веднъж (при евентуална бъдеща обработка на текста) да бъде огледана неговата стилистика и да се отстранят останалите на места печатни и други технически грешки.

Като съзнавам предизвикателството, което е поел с написването на предложението труд, лично аз намирам за успешно справянето на дисертанта с него и декларирам, че ще гласувам положително за присъждането на научната и образователна степен „доктор“ на о. Пламен Радков Гечев.

София, 20 април 2019

Проф. дфн Калин Янакиев